

DARBA AIZSARDZĪBAS ZIŅAS

www.osha.lv

Valsts darba inspekcija

2007. gada 23. maijs

6.izdevums

Sveicināti!

Dace Avena,

Eiropas Darba
drošības un vese-
lības aizsardzības
aģentūras
Latvijas nacionālā
kontaktpunkta
koordinatore,

Valsts darba inspekcijas Sabiedris-
ko attiecību nodaļas vadītāja

Vispirms – liels paldies jums, mūsu lasītāji, par pozitīvajām atsauksmēm, ko esam saņēmuši par iepriekšējiem „DAZ” izdevumiem. Ceram, ka arī šoreiz sniegtā informācija šķitīs svarīga un noderēs darbā.

22.maijā ar informatīvo telti Rīgā tika atklāta Valsts darba inspekcijas (VDI) informatīvā kampaņa „Darba līgums strādā” (2.lpp.). Tās mērķis ir akcentēt darba līguma nepieciešamību un nozīmi stabilās darba attiecībās. Kampaņas laikā apmeklēt informatīvās teltis Latvijas pilsētās aicinām visus interesentus!

Maijā turpinājās arī vairākas VDI veiktās inspicēšanas kam-

paņas. Inspicēšanas kampaņas joprojām norit būvniecības (10.lpp.), kā arī pārtikas un dzērienu ražošanas nozarē (3.lpp.). Jāuzsver, ka informatīvie materiāli par darba aizsardzību minētajās, kā arī citās nozarēs, ir pieejami VDI mājas lapā www.vdi.gov.lv.

Šajā numurā informējam jūs arī par aprīlī notikušajiem nelaimes gadījumiem (2.lpp.). Visvairāk darbinieki cietuši būvniecībā un sauszemes transporta, cauruļvadu transporta nozarē, kā arī kokapstrādē. Tā kā kokapstrādē salīdzinoši bieži notiek smagi nelaimes gadījumi, šajā numurā informējam jūs plašāk par vienu konkrētu nelaimes gadījumu Latgales reģionā (9.lpp.).

Lai stiprinātu sadarbību darba aizsardzības jautājumos, tika noslēgta vienošanās starp VDI un Latvijas Brīvo arodbiedrību savienību (LBAS) (6.lpp.). Maijā LBAS apbalvoja arī konkursa „Uzlādējies ar zināšanām rītdienas darbam” uzvarētājus – profesionālo skolu audzēkņus, kuri labi pārzināja darba tiesību jautājumus (6.lpp.).

Pavisam drīz sāksies skolēnu vasaras brīvdienas, tādēļ nozīmīgs

jautājums ir par nepilngadīgo personu nodarbināšanas nosacījumiem (4.lpp.).

Savukārt jūnijā visā Eiropā un arī Latvijā tiks atklāta Eiropas darba drošības un veselības aizsardzības nedēļa. Tās ietvaros uzņēmumi un iestādes tiek aicināti piedalīties Labās prakses balvas konkursā (5.lpp.). Lai sniegtu priekšstatu par konkursa norisi, arī šoreiz turpinām jūs iepazīstināt ar pagājušā gada Labās prakses balvas konkursa veiksmīgākajiem risinājumiem (11.lpp.).

Priecājamies, ka arī citas iestādes ir iesaistījušās „Darba aizsardzības ziņu” veidošanā un sniedz savu informāciju lasītājiem. Darba un vides veselības institūts informē par Higiēnas un arodslimību laboratorijas iekārtu modernizāciju (7.lpp.), kā arī par psihoemocionālo stresu, kas ir aktuāla mūsdienu darba vides problēma (8.lpp.). Savukārt izstāžu rīkotājsabiedrība informē par izstādi „Drošam darbam 2007”, kas notiks novembrī (3.lpp.).

„Darba aizsardzības ziņas”

Sagatavoja Sarmīte Bunka-Brilijonka, Valsts darba inspekcijas Sabiedrisko attiecību nodaļas speciāliste.

Ieteikumus un informāciju, kā arī e-pasta adreses, ja turpmāk vēlaties saņemt elektronisko izdevumu “Darba aizsardzības ziņas”, sūtīt uz e-pastu: Sarmite.Bunka@vdi.gov.lv

Valsts darba inspekcija atklāj kampaņu „Darba līgums strādā!”

Mārtiņš Poznaks,

VDI Sabiedrisko attiecību speciālists

22.maijā Centrālās stacijas laukumā, organizējot informatīvo telti, Valsts darba inspekcija (VDI) atklāja informatīvo kampaņu „Darba līgums strādā!”, kuras mērķis ir akcentēt darba līguma nepieciešamību un nozīmi stabilās darba attiecībās. Kampaņas ietvaros, laika posmā no 22.maija līdz 1.jūnijam, VDI informatīvās teltis viesosies vairākās Latvijas pilsētās: Daugavpilī, Jēkabpilī, Tukumā, Ogrē un Madonā.

Darba līgums nodrošina likumdošanā noteiktās darbinieku tiesības un sociālas garantijas. Ja nav noslēgts darba līgums ar darba devēju, darbinieks nevar aizstāvēt savas tiesības un darba tiesisko normatīvo aktu kopumu uzraugošā institūcija – VDI nevar palīdzēt īstenot darbinieka tiesības uz godīgu samaksu, darba laiku un tiesībām uz visu sociālo garantiju klāstu.

Kampaņas „Darba līgums strādā” informatīvajās teltīs Latvijas pilsētās ikviens varēs saņemt izglītojošus materiālus par to, ko nodrošina noslēgts darba līgums, kampaņas suvenīrus, kā arī bezmaksas VDI jurista konsultāciju.

„Kopš februāra VDI mājas lapā

Kampaņas atklāšana 22.maijā

www.vdi.gov.lv/statistika tiek publicēta informācija par komersantiem, kuros konstatētas bez darba līgumiem strādājošas personas. VDI cer, ka rūpes par reputāciju būs viens no darba devēju motivācijas mehānismiem, lai atbalstītu legālu nodarbinātību, no otras puses – uzskatām, ka darba meklētājiem ir tiesības iepazīties ar uzņēmumiem, kuri līdz šim nelegāli nodarbinājuši savus darbiniekus,” skaidro VDI direktore Rita Elce.

Informatīvās teltis Latvijas pilsētās viesosies: Daugavpilī - 23. maijā, Jēkabpilī - 26. maijā, Tukumā - 29. maijā, Ogrē - 30.maijā, Madonā - 1. jūnijā.

Atgādinām, ka speciāli kampaņai, VDI mājas lapā www.vdi.gov.lv tiks atjaunota sadaļa “Darba līgums strādā”, kurā interesentiem visi informatīvie materiāli būs pieejami elektroniskā versijā. Tāpat aicinām iedzīvotājus aktīvi izmantot anonīmo uzticības tālruni 7312176, lai veicinātu iespējamās informācijas saņemšanu par nelegālo nodarbinātību.

Notiks konference „Par veselības aprūpes pakalpojumu apmaksu, arodslimību un darba negadījumu apdrošināšanu”

25.maijā no pulksten 14 Rīgas Stradiņa universitātes 3.auditorijā, Dzirciema iela 16, Latvijas Arodslimību ārstu biedrība rīko konferenci „Par veselības aprūpes pakalpojumu apmaksu, arodslimību un darba negadījumu apdrošināšanu”. Tās laikā paredzēts informēt par arodslimnieku un nelaimes gadījumos darbā cietušo nodarbināto veselības aprūpes nodrošinā-

šanu un apmaksu, kā arī par kompensācijām un to saņemšanas kārtību. Konferencē uzstāsies Veselības Ministrijas Sabiedrības veselības departamenta un Valsts Sociālās apdrošināšanas aģentūras pārstāvji. Sīkāka informācija par konferenci un tās programmu pieejama www.osha.lv un www.ardslimibas.lv.

Aprīlī visvairāk nelaimes gadījumu būvniecības un transporta nozarē

2007. gada aprīlī Valsts darba inspekcija (VDI) Latvijas Republikā darba vietās veica 23 notikušo nelaimes gadījumu speciālo izmeklēšanu. Izmeklēšanas rezultātā tika sastādīti 16 akti par nelaimes gadījumiem darbā un septiņi atzinumi.

Visvairāk nelaimes gadījumi notikuši šādās nozarēs: būvniecībā – 19%; sauszemes transporta, cauruļvadu

transporta nozarē notiek tādēļ, ka bieži netiek ievērotas darba aizsardzības prasības

– 13%. Visbiežāk darbinieki cietuši, pildot šādus amatus: kvalificēti darbinieki un amatnieki (frēzētājs, remontatslēdznieks, krāsotājs, kurinātājs utt.) – 31 %; vienkāršās profesijas (strādnieks, būvstrādnieks, sētniece utt.) – 25%; iekārtu un mašīnu operatori un izstrādājumu montieri (transportlīdzekļu vadītājs, montētājs, kokapstrādes operators utt.) – 25%. Nelaimes gadījumos iegūto traumu visizplatītākie iemesli ir cilvēka kritiens no augstuma vai pakrišana – 44 % un lidojoša priekšmeta iedarbība – 6 %. Nelaimes gadījumos darbiniekiem visbiežāk tika traumētas: galva, t.sk. acis, galvas un galvaskausa nervi un asinsvadi – 44 %; apakšējās ekstremitātes, t.sk. kāja, ieskaitot celi, potīti – 25 %; augšējās ekstremitātes, t.sk. plauksta, rokas pirksti – 13 %. Visizplatītākie ievainojumu veidi ir: kaulu lūzumi – 50 % un smadzeņu satricinājums un iekšēji ievainojumi – 25 %.

Kā galvenie nelaimes gadījumu cēloņi ir darba drošības prasību neievērošana no darbinieku puses, t.sk. darba drošības instrukciju neievērošana, lietotas nepieļautas vai nepiemērotas darba metodes, nepietiekoša uzmanība veicot darbu, darbs alkohola reibumā – 40%, kā arī trūkumi darba organizācijā, t.sk. nepietiekoša kontrole pār darba drošības instrukciju prasību ievērošanu un darba izpildi, neapmierinoša darbinieku apmācība un instrūcēšana drošības un veselības jautājumos – 48%.

VDI aicina darba devējus pievērst uzmanību darbinieku apmācībai darba drošības jautājumos, lai darbinieki ievērotu darba drošības instrukcijas un darba devēja norādījumus, pildot darba pienākumus.

Valsts darba inspekcija

VDI īsteno inspicēšanas kampaņu pārtikas un dzērienu ražošanas nozarē

Dace Avena,

Valsts darba inspekcijas Sabiedrisko attiecību nodaļas vadītāja

Līdz 29.jūnijam Valsts darba inspekcija (VDI) visā valstī īsteno inspicēšanas kampaņu pārtikas un dzērienu ražošanas nozarē, kuras mērķis ir preventīvi apsekt uzņēmumus un izvērtēt darba devēju faktisko darbību drošas darba vides izveidē.

Uzņēmuma apmeklējuma laikā valsts darba inspektori pārbauda, vai darba aprīkojuma kustīgās daļas aprīkotas ar speciāliem norobežojumiem, aizsargierīcēm, vai tiek nodrošināta darbinieku aizsardzība pret paslīdēšanu un pakrišanu, individuālo aizsardzības līdzekļu un drošības zīmju lietošana, kā arī pastiprinātu uzmanību pievērš smagumu pārvietošanas prasību ievērošanai.

Turpmāk obligāti ievērojamās prasības darbā ar ķīmiskajām vielām būs pieejamas bez maksas

Jolanta Kanča, *Labklājības ministrijas Darba aizsardzības politikas nodaļas vecākā referente*

Ministru kabinetā (MK) 15.maijā tika apstiprināti noteikumi Nr.325 "Darba aizsardzības prasības saskaņā ar ķīmiskajām vielām darba vietās".

Līdz šim darba aizsardzības prasības darbā ar ķīmiskām vielām reglamentēja 2002.gada 3.septembra MK noteikumi Nr.399 „Darba aizsardzības prasības saskaņoties ar ķīmiskajām vielām darba vietās”.

Papildus noteikumu prasībām, iepriekš ķīmisko vielu arodekspozīcijas robežvērtības bija noteiktas Latvijas Valsts standartā LVS 89:2004 „Ķīmisko vielu aroda ekspozīcijas robežvērtības darba vides gaisā”, kas arī darba devējam bija jāievēro, bet standarta iegāde bija par maksu, savukārt, jaunajos noteikumos ķīmisko vielu arodekspozīcijas robežvērtības noteiktas noteikumu pielikumos.

Jaunie noteikumi šobrīd pilnībā atbilst ES direktīvu prasībām, tur-

klāt, noteikumos noteiktas prasības ķīmisko vielu koncentrācijas noteikšanai darba vidē un mērījumu veikšanas periodiskums atbilstoši ķīmisko vielu ekspozīcijas indeksam.

Noteikumos precizēti arī pasākumi avārijas situācijās, kad, piemēram veicot riska novērtēšanu, paredzams, ka avārijas sekas ietekmēs arī teritoriju ārpus uzņēmuma, darba devējam ir jāinformē Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests.

Par noteikumu Nr.325 ievērošanu ir atbildīgs darba devējs. Savukārt to ievērošanu kontrolē Valsts darba inspekcija un citas kontrolējošās institūcijas atbilstoši Ķīmisko vielu un ķīmisko produktu likumā tām noteiktajai kompetencei.

Paredzams, ka jauno MK noteikumu ieviešana ierobežos ķīmisko vielu ietekmi uz nodarbināto veselību un izplatīšanos gan darba vidē, gan arī apkārtējā vidē un tādējādi uzlabos sabiedrības veselības stāvokli.

Izstāde “Drošam darbam 2007” – novembrī Ķīpsalā

2007. gadā no 22. līdz 24. novembrim Starptautiskajā izstāžu centrā Ķīpsalā notiks Baltijas valstīs vienīgā specializētā darba drošības un veselības aizsardzības izstāde “Drošam darbam 2007”.

Šī ir vienīgā iespēja aizsardzības līdzekļu un pakalpojumu piegādātājiem Latvijā, Lietuvā un Igaunijā prezentēt savus pakalpojumus plašam apmeklētāju lokam – darba devējiem, darba un veselības aizsardzības speciālistiem, sagādes nodaļu darbiniekiem, sava amata profesionāļiem, kā arī visiem interesentiem.

Izstāde notiek reizi divos gados un iepriekšējā izstādē “Drošam darbam 2005” pulcēja 51 nozares uzņēmumu, savukārt izstādi apmeklēja 14 978 interesenti. Katru gadu izstādi kā lielisku kontaktu platformu novērtē arvien vairāk dalībnieku, kas ar izstādes palīdzību sekmē savu preču un pakalpojumu virzīšanu tirgū.

Izstādē varēs iepazīties ar šajā nozarē vadošo kompāniju piedāvātajiem darba aizsardzības līdzekļiem, drošības sistēmām un aprīkojumu, ergonomiskiem un drošiem darbarīkiem, pakalpojumiem darba vides risku novērtēšanā, sakārtošanā, uzraudzībā, veselības aizsardzībā un sociālajā apdrošināšanā un novērtēt šo preču un pakalpojumu piemērotību savam uzņēmumam. Izstādē ikviens interesents varēs saņemt kvalitatīvu informāciju par drošiem darba apstākļiem un citiem interesējošiem jautājumiem.

Izstādes tematikas prioritāte – drošība ikvienā darbavietā!

2007. gada izstādes tematika ir papildināta ar jaunu sadaļu – objekta drošība, t.sk. ugunsdrošība un drošības sistēmas. Tas ir būtisks drošības elements, kura izmantošana ļauj samazināt biznesa riskus un nodrošināt stabilu objekta – uzņēmuma, biroja, veikala, noliktavas, bankas, viesnīcas u. c. – darbību. Ja objektā ir ieradies nelūgts viesis vai radušies ugunsgrēka draudi, tad uzstādītā drošības sistēma savlaicīgi signalizēs par draudiem, tā samazinot cilvēku bojāejas, īpašuma bojājuma un materiālo izdevumu risku.

Izstādi “Drošam darbam 2007” rīko Starptautisko izstāžu rīkotājsabiedrība BT 1 sadarbībā ar Latvijas Republikas Labklājības ministriju, Valsts darba inspekciju, Latvijas Darba devēju konfederāciju, Latvijas Brīvo arodbiedrību savienību, Darba vides un veselības institūtu, Latvijas Ugunsdzēsības asociāciju un Drošības biznesa asociāciju.

Aicinām izmantot piedāvātās iespējas un pieņemt dalību izstādē “Drošam darbam 2007”!

Papildu informācija par izstādi pa tālruni +371 7065037; <http://www.bt1.lv/dd>; e-pasts: ilze.avota@bt1.lv

Ilze Avota,

izstādes “Drošam darbam” projekta vadītāja

Vasarā aktuāli ir nepilngadīgo personu nodarbināšanas nosacījumi

Guntars Staune,

Valsts darba
inspekcijas
Juridiskās noda-
ļas vadītājs

Darba likumā tiek lietoti trīs jēdzieni: 1) personas, kuras ir jaunākas par 18 gadiem, 2) bērni un 3) pusaudži. Ar pirmo jēdzienu tiek saprastas visas personas, kuras nav sasniegušas 18 gadu vecumu, tajā skaitā bērni un pusaudži. Citiem vārdiem sakot, gan bērni, gan pusaudži ir personas, kuras jaunākas par 18 gadiem.

Par bērniem Darba likuma izpratnē tiek uzskatītas visas personas vecumā līdz 15 gadiem, kā arī tās personas, kuras vecumā līdz 18 gadiem turpina iegūt pamatizglītību. Piemēram, ja 17 gadus veca persona mācās 9. klasē, tad tā tiek uzskatīta par bērnu.

Savukārt par pusaudžiem tiek uzskatītas personas, kuras ir vecumā no 15 līdz 18 gadiem un neturpina iegūt pamatizglītību.

Atkarībā no tā, vai personai ir bērna vai pusaudža statuss, Darba likumdošanā ir noteikts atšķirīgs regulējums.

Vispirms par bērniem. Darba likums aizliedz bērnus nodarbināt pastāvīgā darbā. Izņēmuma gadījumā bērnus vecumā no 13 gadiem no mācībām brīvajā laikā var nodarbināt vieglā, bērna drošībai, veselībai, tikumībai un attīstībai nekaitīgā darbā. Šāda nodarbināšana nedrīkst kavēt bērna izglītošanos. Pirms pieņemt bērnu darbā, obligāti jāņem vērā vairāki nosacījumi. Pirmkārt, ir nepieciešamas saņemt vienu no vecākiem vai aizbildņa rakstveida piekrišanu; otrkārt, ir nepieciešams veikt iepriekšēju medicīnisko apskati, turklāt obligātā medicīniskā apskate ir jāveic ik gadu līdz 18 gadu vecuma sasniegšanai; treškārt, pirms pieņemšanas darbā darba devējam ir pienākums informēt vienu no bērna vecākiem vai aizbildni par darba vides riska novērtējumu un darba aizsardzības pasākumiem darbā vietā, kurā bērns tiks nodarbināts. Darbus, kuros atļauts nodarbināt bērnus vecumā no 13 gadiem, nosaka 2002.gada 8.janvāra MK noteikumi

Nr.10 „Noteikumi par darbiem, kuros atļauts nodarbināt bērnus vecumā no 13 gadiem”. Šajos noteikumos ir uzskaitīti tikai tie 20 darbi, kurus bērni drīkst veikt, respektīvi, tajos darbos, kas šajos noteikumos nav minēti, bērnus nodarbināt aizliegts.

Izņēmuma gadījumos bērnu kā izpildītāju var nodarbināt kultūras, mākslas, sporta un reklāmas pasākumos, ja šāda nodarbināšana nav kaitīga bērna drošībai, veselībai, tikumībai un attīstībai. Proti, tie ir tie kultūras, mākslas, sporta un reklāmas pasākumu darbi, kuri nav minēti 2002.gada 8.janvāra MK noteikumos Nr.10. Turklāt šajos izņēmuma gadījumos var nodarbināt arī bērnus, kuri jaunāki par 13 gadiem. Taču attiecībā uz šiem darbiem pirms to uzsākšanas jāņem vērā vēl papildus priekšnosacījumi jau iepriekš minētajiem. Proti, bez vecāku rakstveida atļaujas saņemšanas, obligātās medicīniskās apskates veikšanas un vecāku informēšanas par darba aizsardzības pasākumiem, vēl ir jāsaņem arī Valsts darba inspekcijas atļauja bērnus nodarbināšanai šajos kultūras, mākslas, sporta un reklāmas pasākumos. Šīs atļaujas izsniegšanas kārtību nosaka 2002.gada 28.maija MK noteikumi Nr.205 „Kārtība, kādā tiek izsniegtas atļaujas bērnu – izpildītāju – nodarbināšanai kultūras, mākslas, sporta un reklāmas pasākumos, kā arī atļaujā ietveramie ierobežojumi”.

Attiecībā uz bērnu darba laiku jāņem vērā, ka bērnus, kuri sasnieguši 13 gadu vecumu, nedrīkst nodarbināt: 1) ilgāk par divām stundām dienā un vairāk par 10 stundām nedēļā, ja darbs tiek veikts mācību gada laikā, 2) ilgāk par četrām stundām dienā un vairāk par 20 stundām nedēļā, ja darbs tiek veikts laikā, kad izglītības iestādē ir brīvlaiks. Bērnus aizliegts nodarbināt nakts laikā no pulksten 20 līdz 6. Diennakts atpūtas ilgums bērniem 24 stundu periodā nedrīkst būt īsāks par 14 stundām pēc kārtas.

Bērniem par darbu samaksā atbilstoši paveiktajam darbam, un stundas tarifa likme nedrīkst būt mazāka par Ministru kabineta noteikto minimālo stundas tarifa likmi.

Par pusaudžiem. Pusaudžus aizliegts nodarbināt darbos īpašos apstākļos, kas saistīti ar paaugstinātu risku viņu drošībai, veselībai, tikumībai un attīstībai. Darbus, kuros aizliegts nodarbināt pusaudžus, un

izņēmumus, kad nodarbināšana šajos darbos ir atļauta saistībā ar pusaudža profesionālo apmācību, nosaka 2002.gada 28.maija MK noteikumi Nr.206 „Noteikumi par darbiem, kuros aizliegts nodarbināt pusaudžus, un izņēmumi, kad nodarbināšana šajos darbos ir atļauta saistībā ar pusaudža profesionālo apmācību”. Šie noteikumi nosaka gan darbus, kuros aizliegts nodarbināt pusaudžus, gan darba vides riska faktorus, kuriem aizliegts tieši pakļaut pusaudžus. Nodarbināt pusaudžus šajos darbos un pakļaut viņus noteikumos minētajiem darba vides riska faktoriem ir pieļaujams izņēmuma gadījumos, ja tas ir saistīts ar pusaudža profesionālo apmācību, darbs tiek veikts tiešā darba vadītāja vai uzticības personas klātbūtnē un ir nodrošināta ar darba aizsardzību saistīto normatīvo aktu ievērošana.

Arī attiecībā uz pusaudžiem darba devējam ir pienākums pirms darba līguma noslēgšanas informēt vienu no pusaudža vecākiem (aizbildni) par darba vides riska novērtējumu un darba aizsardzības pasākumiem attiecīgajā darba vietā un viņus pieņemt darbā tikai pēc iepriekšējas medicīniskās apskates, un tām līdz 18 gadu vecuma sasniegšanai ik gadu jāveic obligātā medicīniskā apskate, taču atšķirībā no bērniem pirms pusaudža nodarbināšanas nav nepieciešams saņemt vecāku (aizbildņa) piekrišanu.

Pusaudžus nedrīkst nodarbināt ilgāk par septiņām stundām dienā un vairāk par 35 stundām nedēļā. Pusaudžiem, kas tiek nodarbināti iepriekš minētā darba laika ietvaros, mēneša darba alga šobrīd nedrīkst būt mazāka par 120 latiem. Ja pusaudzis papildus vidējās izglītības vai profesionālās izglītības ieguvei arī strādā, viņam par veikto darbu samaksā atbilstoši nostrādātajam laikam. Šajā gadījumā pusaudzim noteiktā stundas tarifa likme nedrīkst būt mazāka par 0,815 latiem. Pusaudžus aizliegts nodarbināt nakts laikā no pulksten 22 līdz 6. Pusaudžiem ir tiesības uz pārtraukumu darbā, ja viņu darba laiks ir ilgāks par četrarpus stundām, un, ja iespējams, pusaudzim pārtraukumu piešķir, kad nostrādāta puse no viņam noliktā dienas darba laika.

Turpinājums 5.lpp.

Turpinājums no 4.lpp.

Attiecībā uz **personām, kuras jaunākas par 18.gadiem**, tātad, gan bērniem gan pusaudžiem, Darba likumā ir paredzēti vairāki kopīgi ierobežojumi:

1) personām, kuras jaunākas par 18 gadiem aizliegts noteikt pārbaudi (pārbaudes laiku).

2) personu, kura ir jaunāka par 18 gadiem, var nosūtīt komandējumā vai darba braucienā tikai tad, ja viens no vecākiem (aizbildnis) devis rakstveida piekrišanu;

3) personām, kuras ir jaunākas par 18 gadiem, tiek noteikta piecu dienu darba nedēļa;

4) ja personas, kuras ir jaunākas par 18 gadiem, papildus darbam turpina iegūt pamatizglītību, vidējo izglītību vai profesionālo izglītību, mācībās un darbā pavadītais laiks saskaitāms kopā un nedrīkst pārsniegt septiņas stundas dienā un 35 stundas nedēļā.

5) ja personas, kuras ir jaunākas par 18 gadiem, tiek nodarbinātas pie vairākiem darba devējiem, darba laiks summējams;

6) personas, kuras ir jaunākas par 18 gadiem, aizliegts nodarbināt virsstundu darbā;

7) personas, kuras ir jaunākas par 18 gadiem, aizliegts nodarbināt darbā nedēļas atpūtas laikā;

8) personām, kuras ir jaunākas par 18 gadiem, piešķir vienu mēnesi ilgu ikgadējo apmaksāto atvaļinājumu;

9) darbiniekam, kurš ir jaunāks par 18 gadiem, ikgadējais apmaksātais atvaļinājums piešķirams vasarā vai pēc viņa vēlēšanās jebkurā citā laikā. Ja darbinieks, kurš ir jaunāks par 18 gadiem, turpina iegūt izglītību, ikgadējais apmaksātais atvaļinājums piešķirams, pēc iespējas saskaņojot to ar brīvlaiku izglītības iestādē.

Jāpiebilst, ka attiecībā uz personām, kuras jaunākas par 18 gadiem, piemērojami arī visi pārējie Darba likuma nosacījumi.

Jāņem vērā arī tas, ka vecāki (aizbildņi) vai Valsts darba inspekcija var rakstveidā pieprasīt darba tiesisko attiecību izbeigšanu ar personu, kura ir jaunāka par 18 gadiem, ja tā veic tādu darbu, kas apdraud šīs personas drošību, veselību vai tikumību vai negatīvi ietekmē tās attīstību un izglītību. Darba devējam pēc šāda pieprasījuma saņemšanas ir pienākums ne vēlāk kā piecu dienu laikā izbeigt darba tiesiskās attiecības ar darbinieku un izmaksāt viņam atlīdzību — ne mazāku kā viena mēneša vidējās izpeļņas apmērā.

Eiropas darba drošības un veselības aizsardzības nedēļa 2007

Aicinām pieteikties Eiropas Labās prakses balvas konkursam!

Viens no galvenajiem pasākumiem Eiropas Nedēļas (EN) atbalstīšanā ir Eiropas labās prakses balvas konkurss, ko šogad organizē, lai noteiktu labās prakses piemērus saistībā ar balsta un kustību aparāta slimību profilaksi.

Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūra (EDDVAA) aicina izvirzīt kandidatūras astotajai Eiropas labās prakses balvai darba drošības un veselības aizsardzības jomā. 2007. gada EN mērķis ir veicināt integrētu vadības pieeju balsta un kustību aparāta slimību novēršanai, kurā ietverta balsta un kustību aparāta slimību profilakse, un nodarbināto, kuri jau cieš no balsta un kustību aparāta slimībām, paturēšana darbā, rehabilitācija un reintegrācija.

Kādus labas prakses piemērus var iesniegt?

Labās prakses piemēri ir jau faktiski īstenoti, nevis teorētiski vai hipotētiski risinājumi, lai veicinātu darba drošības un veselības aizsardzības riska efektīvu pārvaldi darbavietā, kā arī profilakses pasākumi, lai samazinātu balsta un kustību aparāta slimību biežumu un atbalstītu tos, kuri cieš no balsta un kustību aparāta slimībām.

Šādos piemēros var būt ietvertas rīcības programmas, kas paredz visaptverošu pieeju balsta un kustību aparāta slimības izraisīto risku noteikšanai un īstenošanai, izmaiņas darba uzdevumos, lai novērstu vai samazinātu ilgstošus stāvēšanas vai sēdēšanas periodus, rehabilitācijas un slimības shēmas, un iepirkšanas plāni, lai, konsultējoties ar darbiniekiem, nodrošinātu lietotājiem draudzīgas mašīnas un iekārtas.

Visiem iesniegtajiem darbiem ir jāuzrāda labas vadības prakse, it īpaši efektīva riska novērtējuma lietošana un tā atklājumu izmantošana, un jābūt koncentrētiem uz veiksmīgu balsta un kustību aparāta slimību profilaksi vai arī nodarbināto ar balsta un kustību aparāta slimībām paturēšanu darbā, rehabilitāciju vai atbalstu.

Labas prakses piemēri nevar būt izstrādāti tikai komerciālas peļņas nolūkā. It īpaši tas attiecas uz produk-

tiem, instrumentiem vai pakalpojumiem, kas tiek vai varētu tikt laisti tirgū. Piemēros, kas koncentrēti uz individu, piemēram, apmācība, jāparāda arī, kādā veidā tie ir daļa no plašākas riska pārvaldes pieejas. Iepriekšējos gados apbalvotie labās prakses piemēri ir parādīti Aģentūras tīmekļa vietnē www.osha.europa.eu

Kas var piedalīties?

Labas prakses piemēri tiek pieņemti no ES dalībvalstu uzņēmumiem vai organizācijām, tostarp no individuāliem uzņēmumiem, kuros ir veikti pasākumi; uzņēmumiem vai organizācijām produktu, aprīkojuma vai personāla apgādes ķēdē; izglītības iestādēm; darba devēju organizācijām, tirdzniecības asociācijām, arodbiedrībām un nevalstiskām organizācijām; reģionālajiem vai vietējiem darba drošības un veselības aizsardzības profilakses dienestiem, apdrošināšanas dienestiem un citām starpnieku organizācijām.

Kā iesniegt darbus?

Plašāka informācija par Labās prakses balvas konkursu un pieteikumu iesniegšanu ir iegūstama Aģentūras Latvijas nacionālajā kontaktpunktā (Latvijā: Dace Avena, Valsts darba inspekcija, K. Valdemāra 38, Rīga, LV-1010; URL: <http://www.osha.lv>). Pieteikšanās termiņš 14.09.2007.

Papildu informāciju par Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūru un Eiropas nedēļu var atrast tīmekļa vietnē <http://ew2007.osha.europa.eu>

Valsts darba inspekcija paraksta vienošanos ar LBAS

Dace Avena, VDI Sabiedrisko attiecību nodaļas vadītāja

Sanita Lorence, LBAS Sabiedrisko attiecību menedžere

Valsts darba inspekcija (VDI) un Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība (LBAS) 9. maijā parakstīja oficiālu Vienošanos par sadarbību.

Vienošanās paredz, ka LBAS informēs VDI par darba tiesību un darba aizsardzības noteikumu pārkāpumiem uzņēmumos, kuros ir LBAS dalīborganizācija – nozaru arodbiedrību biedri. Savukārt VDI veicinās uzticības personu ievēlēšanu, tādējādi gan nostiprinot un attīstot darba aizsardzības sistēmu uzņēmumos, gan veicinot darba devēju izpratni par šī jautājuma nozīmību un arodbiedrību lomu. LBAS un VDI Vienošanās stiprinās abu organizāciju sadarbību darba aizsardzības jautājumos arī reģionālajā līmenī.

VDI direktore Rita Elce: „Esam pārliecināti, ka vienošanās ar LBAS palīdzēs paaugstināt darbinieku informētību par dažādu darba tiesisko un darba aizsardzības prasību ieviešanu, kā arī veicinās sociālā dialoga attīstību valstī.”

LBAS priekšsēdētājs Pēteris Krīgers: „Lai gan LBAS un VDI sadarbība nacionālajā līmenī notiek ilgu gadu un ir devusi labus rezultātus, tomēr šī Vienošanās iezīmē precīzākus virzienus un iespējas kopējai sadarbībai drošu darba apstākļu veidošanā, traumatisma mazināšanā un cīņā pret nelegālo nodarbinātību. VDI vairāk ieklausīsies arodbiedrībās, arodbiedrības savukārt vērsīs uzmanību uz darba tiesību un darba aizsardzības noteikumu pārkāpumiem.”

Vienošanos starp VDI un LBAS paraksta VDI direktore Rita Elce un LBAS priekšsēdētājs Pēteris Krīgers

Jāpiebilst, ka Vienošanās ir spēkā no tās parakstīšanas brīža līdz 2010.gada 31.decembrim.

Atgādinām, ka 2006.gada 2.novembrī VDI vienošanos par sadarbību parakstīja arī ar Latvijas Darba devēju konfederāciju.

Apbalvoti LBAS konkursa profesionālajām skolām uzvarētāji

Sanita Lorence, LBAS Sabiedrisko attiecību menedžere

Sporta un atpūtas centrā „Bowlero” 10.maijā norisinājās Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības (LBAS) konkursa „Uzlādējies ar zināšanām rītdienas darbam!” uzvarētājklāšu un labāko skolēnu apbalvošana. Konkurss parādīja, ka labāki rezultāti jauniešiem ir darba tiesību jautājumos, sliktāki – darba aizsardzības un sociālajos jautājumos.

Pasākumā piedalījās arī LBAS priekšsēdētājs Pēteris Krīgers, bet Izglītības un zinātnes ministriju pārstāvēja Profesionālās izglītības un tālākizglītības departamenta Izglītības iestāžu pārvaldes nodaļas vecākais referents Zigurds Mežulis.

Konkursa mērķis bija informēt Latvijas profesionālo skolu priekšpēdējo gadu kursantus par darba drošību un darba tiesībām, kā arī arodbiedrību lomu šo tiesību ievērošanā

Konkursa dalībnieki labāk pārzināja jautājumus, kas saistīti ar darba tiesībām

darba vietās.

Katram uzvarētājklases skolēnam tika MP3 atskaņotājs, bet labākajam skolēnam tika uzdāvināts velosipēds. Savukārt katrai labākajai reģiona skolai tika piešķirts sporta inventārs 300 latu vērtībā. Lai uzmundrinātu un izklaidētu skolu audzēkņus, „Bowlero” uzstājās dziedātāja *Lenii*, kā arī skolēniem bija iespēja izmēģināt roku boulinga spēlēšanu.

Kurzemes reģionā uzvarēja Saldus Profesionālā vidusskolas 3A kurss, arī individuāli veiksmīgākais ir šīs skolas un kursa audzēknis Oskars Ziemeļis.

Zemgalē labākās zināšanas parādīja Vecbebru Profesionālā vidusskolas 3B grupa, gudrākā skolniece par arodbiedrības jautājumiem – Vecbebru Profesionālās vidusskolas 3B grupas audzēkne Evita Reliņa. Vidzemes reģiona uzvarētāja ir Ogres Amatniecības vidusskolas 1. grupa, ziņošākā vidzemniece izrādījās šīs skolas un grupas audzēkne Inga Baranova.

Savukārt Latgalē uzvarēja Višķu Profesionālā vidusskola un tās 3. kurss, individuāli labāko rezultātu reģionā ieguva šīs skolas un kursa audzēkne Ieva Kampāne. Rīgā un Rīgas reģionā par uzvarētāju kļuva Rīgas Celtniecības koledžas CL-41 grupa. Savukārt individuāli labākais rezultāts bija VSIA Bulduru dārzkopības vidusskolas 3V grupas audzēknei Ilzei Markitānei.

DVVI Higiēnas un arodslimību laboratorija modernizē darba vides riska faktoru noteikšanas iekārtas

Inese Mārtinsonē,

RSU DVVI Higiēnas un arodslimību laboratorijas asistente

Ir noslēdzies Eiropas Savienības 2004.gada programmas „Pārejas līdzekļi administratīvās spējas stiprināšanai” projekts Nr. 2004/006-245-03-01 „Arodveselības un darba drošības sistēmas tālākā attīstība”, kura ietvaros Rīgas Stradiņa universitātes (RSU) Darba un vides veselības institūta (DVVI) Higiēnas un arodslimību laboratorija ir saņēmusi jaunas iekārtas un aprīkojumu darba vides kaitīgo faktoru identifikācijai un kvantitatīvai noteikšanai, kas būtiski paplašina laboratorijas iespējas.

Higiēnas un arodslimību laboratorija darba vides kaitīgo faktoru noteikšanas jomā darbojas vairāk nekā 40 gadus un kopš 1996.gada ir akreditēta Latvijas akreditācijas birojā (ar nr. LATAK 049 pēc standarta LVS NE ISO/IEC 17025).

Projekta „Arodveselības un darba drošības sistēmas tālākā attīstība” ietvaros saņemti jauni individuālie gaisa ņemšanas pumpīši, kas papildina jau laboratorijā esošos un ļauj paņemt gaisa paraugu elpošanas zonā atbilstoši darba vietas novērtēšanas vadlīnijām (EN 689). Jaunie pumpīši papildina laboratorijā jau esošo pumpīšu arsenālu un rada iespēju novērtēt vairākas darba vietas vienlaicīgi. Saņemtas divas jaunas hromatogrāfiskās iekārtas, kas ļauj paplašināt laboratorijā no-

sakāmo vielu spektru: ar gāzu hromatogrāfu, kas aprīkots ar masu spektrometru, iespējams noteikt gaistošos organiskos savienojumus darba vietās, kur nav skaidrības, kādas vielas ietilpst darba gaitā izmantotajos ķīmiskajos produktos, vai, piemēram, identificēt vielas telpās, kur darbiniekiem ir sūdzības par „sliktu gaisu” pēc veiktiem remontiem vai jaunu mēbeļu iegādes. Ar augstspiediena šķīduma hromatogrāfu iespējams novērtēt dezinfekcijas šķīdumos esošos aldehīdus, krāsās esošo izocianātsavienojumus un daudzu citu vielu koncentrācijas darba vides gaisā.

Azbesta un citu minerālšķiedru identifikēšanai un daudzuma noteikšanai gaisā saņemti divi jauni mikroskopi – fāzu kontrasta mikroskops ļauj šķiedras saskaitīt, bet polarizētās gaismas mikroskops ļauj šķiedras atpazīt. Līdz ar to, Higiēnas un arodslimību laboratorija ir Latvijā vienīgā azbesta šķiedru noteikšanas laboratorija, kura atbilst visām prasībām.

Būtisks ieguvums laboratorijai ir iekārtas fizikālo faktoru identifikēšanai un novērtēšanai. Iegādāta *Brüel & Kjær* jaunākās paaudzes portatīvā trokšņa un vibrācijas analīzes sistēma, kas ļauj novērtēt troksni darba vietās oktāvu skalā un mērīt gan vispārējo, gan lokālo vibrāciju.

Projekta ietvaros laboratorija ir papildinājusi savu pakalpojumu klāstu un var veikt arī zemas frekvences magnētiskā lauka mērīšanu, tas ir, lauku, ko rada, piemēram, iekārtas fizioterapijas kabinetos.

Kopumā vērtējot, šī projekta ietvaros iegūtā aparatūra būtiski uzlabojusi Higiēnas un arodslimību laboratorijas kapacitāti, ļaujot veikt vēl kvalitatīvākus mērījumus un turpināt darbu pie jaunu metožu apguves.

Projekta „Arodveselības un darba drošības sistēmas tālākā attīstība” ietvaros saņemti jauni individuālie gaisa ņemšanas pumpīši.

Saņemtas arī divas jaunas hromatogrāfiskās iekārtas, no kurām viena ir gāzu hromatogrāfs, kas aprīkots ar masu spektrometru.

Laboratorija var veikt arī zemas frekvences magnētiskā lauka mērīšanu

Psihoemocionālais stress – aktuāla mūsdienu darba vides problēma

Mārīte Bake,

Dr.med.zin.,
Darba un vides
veselības insti-
tūta vadošā
pētniece

Darba raksturs, tehnoloģija, darbarīki nepārtraukti mainās, it īpaši tādās valstīs kā Latvija, kur pēdējo 10 līdz 15 gadu laikā ļoti strauji ir pārmainījusies darba vide. Līdz ar to ir mainījušies arī arodslimību riska faktori, bet vēl ne visur ir mainījusies izpratne par arodveselības problēmām. Joprojām galvenā uzmanība tiek veltīta ķīmiskiem, bioloģiskiem, fizikāliem, mehāniskiem riska faktoriem darba vietās, bet ergonomiskie, organizatoriskie un psihosociālie faktori parasti netiek ņemti vērā vispār vai tiek ņemti vērā nepietiekamā mērā.

Pēc pieredzes zināms, ka par stresu izraisošiem faktoriem darbā var kļūt strādājošo neapmierinātība ar darbu un tā organizāciju, slodzes palielināšana darbā, darba tempa paaugstināšana, nepieciešamība izdarīt vairāk, ieguldot minimumu, kā arī neskaidrība par nākotni konkrētajā darba vietā. Klasisku stresa situāciju rada darba prasības, kas nesaskan ar strādājošā zināšanām un prasmi, it īpaši tad, ja viņš nevar būt noteicējs darbībā, ja pastāv neatbilstība starp darbinieku centieniem būt radošiem un patstāvīgiem savā darbā un stingru un neracionālu administrācijas politiku. Viens no svarīgākajiem sociāli psiholoģiskiem faktoriem profesionālās izdeg-

šanas kontekstā ir sociāli psiholoģiskā mijiedarbība organizācijā. Darba un personības neatbilstība rodas, ja trūkst pozitīvu savstarpējo attiecību ar citiem cilvēkiem darba vidē, darbiniekam nozīmīgākais ir administrācijas atbalsts un novērtējums.

Stresa attīstību var uzskatīt par kaitīgo faktoru un situāciju ietekmes gala rezultātu, daudzie un dažādie psihosociālie riska faktori darba vietās var negatīvi ietekmēt darbinieka fizisko, psiholoģisko un sociālo veselību, psiholoģiskas izcelsmes fizioloģiskie traucējumi var būt somatisku pārmaiņu cēloņi. Fiziska un garīga izsīkuma stāvoklī var attīstīties t.s. *izdegšanas sindroms*. Faktori, kas saistīti ar izdegšanu ir individuāli – ar pašu cilvēku saistīti un organizācijas jeb darba vides noteikti.

Darba medicīnas speciālisti daudzās pasaules valstīs pēdējos gadu desmitos sākuši nopietni pētīt psihosociālo faktoru ietekmi uz strādājošo cilvēku. Lai objektīvi novērtētu situāciju attiecībā uz stresa iedarbību uz nodarbinātā organismu, nepieciešams atrast informatīvus un optimālus stresa marķierus.

RSU Darba un vides veselības institūtā sākts pētījums, lai izstrādātu zinātniski pamatotus kritērijus objektīvam psihosociālo darba vides riska faktoru ietekmes novērtējumam un rekomendētu veselības aizsardzībai vienkāršāk nosakāmos. Galvenā vērība tiek pievērsta neinvazīvo metožu kompleksa izstrādei, piemēram, dažādu ar stresu saistītu hormonu (kortizola, testosterona) līmeņu izmaiņu noteikšanai siekalās saistībā ar darba vides psihosociālo risku. Darba vides stresa noskaid-

rošanai izveidota Latvijas apstākļiem piemērota aptaujas anketa, kas aptver vispārējo informāciju par personu, profesiju, amatu, darba stāžu, attiecībām darbā, darba organizāciju, kaitīgiem faktoriem, darba slodzi (fizisko un psiholoģisko), psihosomatiskām izpausmēm un vispārējā veselības stāvokļa pašnovērtējumu noteiktā vecuma grupā, personas iekšējo un ārējo konfliktu risināšanas paņēmieniem. Kā kopējo stresu paaugstinoši rādītāji vērtēti nepietiekams ģimenes atbalsts, biedru un priekšniecības negatīvs vērtējums personai, darba steiga, nespēja paveikt uzdevumu, fiziski un verbāli draudi. Veselības aprūpes darbiniekiem veiktā aptauja rāda, ka tikai 10 procenti respondentu novērtē savu veselības stāvokli kā ļoti labu, savukārt aptuveni 90 procenti aptaujāto jūtas noguruši, nomākti un nervozi.

Projekta rezultātā paredzēts izstrādāt plaši un vienkārši lietojamas metodes objektīvam psihosociālo faktoru novērtējumam. Tas palīdzēs darba aizsardzības speciālistiem kvalitatīvāk veikt darba vides riska novērtējumus, objektīvi un precīzi nosakot arī psihosociālo faktoru ietekmi.

Kokzāgētavā iet bojā darbinieks

Nelaiimes gadījuma analīze

Agnija Beča,
Valsts darba
inspekcijas
Stratēģijas un
analīzes noda-
ļas vecākā
valsts darba
inspektore

2006. gada 1. jūlijā Latgales reģiona kokzāgētavā notika nelaimes gadījums, kurā gāja bojā 36 gadus vecs uzņēmuma darbinieks. **Par kokapstrādes operatoru uzņēmumā viņš bija nostrādājis trīs gadus.** Nelaimes gadījumā dienā šis darbinieks strādāja nakts maiņā, jo pēc mutiskas vienošanās viņš aizvietoja kādu citu savu kolēģi. Nakts maiņā strādāja divi darbinieki – bojā gājušais un viņa kolēģis. Viņiem abiem bija jāveic darbs pie kokmateriālu garenzāģēšanas mašīnas. Darba uzdevumu viņiem deva uzņēmuma darbu rīkotāja. Bojā gājušajam darbiniekam bija jāveic nomaļu zāģēšana, bet kolēģim – sagatavju noņēmēja pienākumi. Ap pulksten trijiem naktī darbinieks ielaida mašīnā kārtējo nomali un, kad tā izgāja cauri zāģmašīnai, sagatavju noņēmējs paņēma sagatavi, kas domāta tālākai pārstrādei, un nolika to krautuvē. Uz darbgalda palika nomaļu abu galu atgriezumī. Bojā gājušais darbinieks nenogaidīja, kad kolēģis noņems arī atgriezumus, un ielaida mašīnā nākamā nomali. Tā kā atgriezumī nebija noņemti un nākamā nomale tika ielaista darbgaldā, tad viens no palikušajiem atgriezumiem tika pacelts uz

augšu, uzkrita uz ripzāģa un ar spēku lidoja atpakaļ. Atgriezumus ietriecās darbinieka krūšu kurvja kreisajā pusē. Rezultātā tika gūti smagi veselības traucējumi ar sirds somiņas, aortas un labās plaušas bojājumiem. Tika izsaukta ātrā medicīniskā palīdzība, bet, kad tā ieradās, darbinieks jau bija miris.

Par nelaimes gadījumu tika paziņots Latgales reģionālajai valsts darba inspekcijai. Tika uzsākta izmeklēšana un tās rezultātā RVDI inspektors sastādīja Aktu par nelaimes gadījumu darbā.

Izmeklējot šo nelaimes gadījumu, RVDI inspektors konstatēja četrus būtiskus cēloņus, kas izraisīja šo negadījumu:

- nebija nodrošināta darba aprīkojuma atbilstība darba procesam un tā droša lietošana – garenzāģēšanas zāģmašīnai no priekšpusēs nebija uzstādīta aizsargierīce, kura pasargātu no materiāla izsviešanas draudiem;
- bojā gājušajam darbiniekam nebija veikta instruktaža darba vietā;
- bojā gājušais darbu veica, būdams alkohola reibumā. Veicot ekspertīzi, asinīs tika konstatētas 1,16 promiles alkohola;
- nepietiekama uzraudzība un kontrole par veicamo darbu izpildi no darba devēja puses;
- no darba devēja puses nebija veikta riska faktoru novērtēšana uzņēmumā.

Jāatzīmē, ka RVDI inspektors, izmeklējot šo nelaimes gadījumu,

Neievērojot darba aizsardzības prasības, kokzāgētavās bieži notiek smagi un letāli nelaimes gadījumi

no bojā gājušā puses normatīvo aktu pārkāpumus nokonstatēja, savukārt no darba devēja puses tika konstatēta virkne normatīvo aktu pārkāpumu – LR MK 2002.gada 9.decembra noteikumi Nr.526. „Darba aizsardzības prasības, lietojot darba aprīkojumu un strādājot augstumā” 18.un 81.punkts; LR MK 2003.gada 17.jūnija noteikumi Nr.323. „Noteikumi par apmācību darba aizsardzības jautājumos” 1. pielikuma 2.,3.,4.punkts; Darba aizsardzības likuma 4.panta 1.daļa 1., 2.,9.punkts, 27.panta 1.daļa; LR MK 2001.gada 23.augusta noteikumi Nr.379. „Darba vides iekšējās uzraudzības veikšanas kārtība” 32.punkts; SIA „NNN” darbu rīkotāja un noliktavas pārziņa amata instrukcijas 4.3. un 4.7.punkts.

Pēc nelaimes gadījuma izmeklēšanas viens Akta eksemplārs tika nosūtīts Valsts policijai izvērtēšanai atbilstoši Krimināllikuma 146.pantam – darba devēja atbildība par darba aizsardzības normatīvo aktu neievērošanu. Pēc nelaimes gadījuma tika ierosināts Kriminālprocess.

Joprojām norit būvniecības inspicēšanas kampaņa

Valsts darba inspekcija joprojām veic būvniecības inspicēšanas kampaņu. Maijā tās ietvaros Rīgā, Rīgas rajonā un Jūrmalā tika izdoti vairāki rīkojumi par būvobjekta darbības apturēšanu līdz konstatēto pārkāpumu novēršanai. Vienā no šiem būvobjektiem - "Laimas un Māras ielas savrupmājas apbūve", adrese: "Strautiņi", Liepezers, Babītes pagasts, Rīgas rajons, kura ģenerāluzņēmējs ir SIA "AS Būve", darbība jau ir atjaunota. Savukārt vēl kādā būvobjektā - "Dzīvojamās mājas rekonstrukcija" Kr.Barona ielā 1, Jūrmalā, kura ģenerāluzņēmējs ir SIA "VITA GRUPA", darbību plānots atjaunot 23.maija pēcpusdienā.

SIA "AS Būve" būvobjekta darbība Babītes pagastā tika apturēta 15.maijā

Darbība SIA "AS Būve" būvobjektā Babītes pagastā tika atjaunota 17.maijā

SIA "AS Būve" būvobjektā tika konstatēti darba aizsardzības prasību pārkāpumi

Arī SIA "VITA GRUPA" būvobjektā Jūrmalā tika konstatēti būtiski darba aizsardzības prasību pārkāpumi

SIA "VITA GRUPA" būvobjekta darbība Jūrmalā tika apturēta 22.maijā

„Atslēga” drošības un veselības prasmēm – resursi un konkurence

Temats

Darba drošības un veselības veicināšana vispārējā arodizglītībā, izmantojot resursus un integrējot to prasmju konkursos.

Problēma

Darba kompetence aptver ne vien efektīvu un uzmanīgu, bet arī drošu darbu, lai neapdraudētu nedz savu, nedz citu cilvēku dzīvību. Tādēļ darba drošības un veselības jautājumi jāintegrē instrukcijās un darba norādījumos. Tā kā šis process ir jāveicina, bija nepieciešami praktiski līdzekļi par darba drošību un veselību arodskolām un apmācībai darbā. Somijā arodizglītību tradicionāli nodrošināja izglītības iestādes, bet ne vienmēr darba dzīvē bija viegli piemērot zināšanas un prasmes, kas apgūtas izglītības iestādēs. Īpaši bija nepieciešama laba sadarbība starp izglītības iestādēm un uzņēmumiem.

Risinājums

Projektā „Augstākā izcilība darba drošībā un veselībā (2004.-2005.)” tika izstrādāta izglītības pakete „Atslēga darba drošības un veselības prasmēm”, kuru koordinēja *Skills Finland*, un drošības un veselības jautājums tika iekļauts *WorldSkills (Pasaules prasmes)* profesionālās apmācības konkursā.

Projekts tika realizēts sadarbībā ar Somijas Darba veselības institūtu, un to finansēja Somijas Darba vides fonds un Sociālo lietu un veselības ministrijas *Veto* programma (*Veto programme*). Projekta mērķis bija izstrādāt drošības un veselības materiālus, lai atbalstītu mācīšanu un mācīšanos dažādās jomās un lai plānotu praktiskus darba drošības un veselības veicināšanas līdzekļus jauniešu mācīšanai arodskolās un apmācībai darbā. Šī mērķa sasniegšanai uzvars tika likts uz metožu izstrādāšanu, lai panāktu efektīvu sadarbību drošības un veselības jautājumos starp jauniešiem, darba vietām un izglītības iestādēm. Plānošana tika uzsākta 2004. gada pavasarī un tad tika noteikti arī drošības un veselības prasmju „atslēgas” mērķi:

- * palielināt skolēnu informētību par darba drošību un iemācīt viņiem novērtēt savu veselību un drošības zināšanas un prasmes;
- * iepazīstināt skolēnus ar attiecīgā darba galvenajiem drošības jautājumiem;
- * analizēt darbavietas drošību un izstrādāt skolēnu rīcības plānu saistībā ar darba vietu;
- * attīstīt skolēnu zināšanas un prasmes par darba drošības un veselības jautājumiem, lai viņi varētu piedalīties prasmju konkursā.

„Atslēgas” struktūra un saturs

„Atslēga” darba drošības un veselības prasmēm tika sadalīta četrās grupās, un katrā no tām bija septiņas uzdevumu kar-

tes. Zemāk minēts katras prasmju „atslēgas” grupas saturs un uzdevuma kartes izpētes mērķi.

I daļa

Studenti novērtē savas zināšanas un prasmes par veselību un drošību darbā un uzzīmē jomas, kuras jāattīsta. 1. uzdevumu kartes mērķis ir noteikt studentu zināšanu un prasmju stiprās un vājās vietas un izvirzīt pilnveidošanās mērķus. Prasmju „atslēga” beidzas ar zināšanu un prasmju pašnovērtēšanu, uz ko pamatojoties uzlabosies skolēnu kompetence un mācīšanās.

II daļa

Tika analizēti skolēnu studiju jomas darba drošības un veselības jautājumi. 2. uzdevumu kartes mērķis bija iepazīt darba drošības un veselības faktorus, kas sastopami skolēnu darbā un profesijās, lai skolēni zinātu, kā saprātīgi izmantot un pielietot šo informāciju, īpaši preventīvos pasākumos. Bija sagatavotas uzdevumu kartes 15 profesijām un viena kopējā profesiju karte.

III daļa

Tika apskatītas tematiskās jomas, kas saistītas ar darba vietas drošību. Uzdevumu kartes tika apskatītas kopā ar darba vietas (darbuzināšana, apmācība darbā) pārstāvi. Katras uzdevumu kartes izpētes mērķis sniegts zemāk.

3. uzdevumu karte – Ievads darba drošībā un veselībā – ļāva skolēnam iepazīties ar darbinieka un darba devēja pamattiesībām un pienākumiem attiecībā uz darba drošību un veselību, un orientēties uz drošu darba vietas organizēšanu un drošām darba procedūrām.

4. uzdevumu karte – Labklājība darbā – sniedza skolēniem izpratni par garīgās labklājības vispusīgumu (darbs, atpūtas laiks, utt.) un darbinieka un darba vietas lomu darbinieka darba labklājības uzturēšanā un uzlabošanā.

5. uzdevumu karte – Ergonomika – skolēna uzdevums bija noteikt ergonomiskos draudus savā darbā un veidu kā tos samazināt.

6. uzdevumu karte – Individuālie aizsardzības līdzekļi – ļāva skolēnam saprast, cik svarīga loma individuāliem aizsardzības līdzekļiem ir preventīvos pasākumos, un kā noteikt riskus un draudus darbā un uzzināt faktorus, kas jāņem vērā, izvēloties aizsardzības līdzekļus, un kā konstatēt situācijas, kurās paši aizsardzības līdzekļi var radīt draudus.

IV daļa

Šīs daļas 7. uzdevumu karti var izmantot, gatavojoties prasmju konkursam vai prasmju testam, veicot darba izpildes pašnovērtējumu un strādājot, balstoties uz drošības apsvērumiem (konkurss un prakses situācija). Kartes bija sagatavotas par 27 dažādām profesijām.

Prasmju konkurss

Skills Finland (Somijas prasmes) izvēlējās darba drošību un veselību par vienu no tēmām

WorldSkills 2005 – pasaules čempionāts profesionālajā apmācībā. Šim tematam tika pievērsta liela uzmanība un tas tika ļoti slavēts gan nacionālā, gan starptautiskā līmenī. Darba drošības un veselības nozīmīgums kā daļa no darba prasmēm, tika izcelts projektā „Augstākā izcilība drošībā un veselībā”, kurš tika realizēts šī pasākuma laikā.

Pirmo reizi 50 gadus ilgā *WorldSkills* konkursa vēsturē tika izstrādātas skaidras drošības instrukcijas visām 40 profesijām. Darba drošība un veselība bija nozīmīgs faktors novērtēšanas procesā. Visi tehniskie delegāti no 46 valstīm, kuri piedalījās konkursā, tika nodrošināti ar instrukcijām par darba drošību un veselību profesionālo prasmju konkursā.

Konkursa laikā tika sniegta apmācība daudzām dalībnieku grupām, kuras iesaistītas arodapmācībā nacionālā līmenī, tai skaitā, par attiecīgo darba drošības un veselības aspektu. Apmācība tika organizēta, piemēram, profesiju organizētājiem, darbuzinātājiem un augstskolu studentiem, kuri pildīja dažādus uzdevumus, piemēram, kā komandas vadītāji.

Darba drošības un veselības prasmju atslēgas testa kartes tika izmēģinātas ar darbuzinātājiem, un darba drošības un veselības nozīme veiksmīgā darba procesā tika uzsvērtā Somijas valsts komandas nometnēs 2005. gada vasarā. Drošības un veselības prasmju „atslēga” tiks izmantota, gatavojot Somijas komandu nākošajam *WorldSkills* konkursam, kas notiks Japānā 2007. gadā. Prasmju „atslēga” pieejama internetā: www.skillsfinland.com.

Pasākuma mērķis bija izmantot rezultātus Eiropas līmenī 2008. gadā, kad Roterdamā, Nīderlandē, tiks organizētas *EuroSkills* – Eiropas profesionālo konkursu meistarsacīkstes, tādējādi zināšanas un prasmes tiks izplatītas visās Eiropas Savienības dalībvalstīs.

Rezultāti

Tika konstatēts, ka konkursu rīkošana un jauno konkursantu apmācība ir lieliska darba drošības un veselības veicināšanas metode. Konkursos tika iesaistīti uzņēmumi un izglītības iestādes, kuras pārstāvēja apmēram 40 profesijas. Tas palīdzēja veicināt skolu un uzņēmumu sadarbību, un ar šīs sadarbības palīdzību abas puses labāk apzinājās darba drošības un veselības jautājumu nozīmi darbā un darbinieku veselībā. Apbalvotie jaunie konkursanti ir labs piemērs profesionālās izglītības skolēniem un citiem jauniešiem, kuri uzsāk darba gaitas.

Komentāri

Šis piemērs palīdzēja ne vien iekļaut darba drošības un veselības jautājumus arodapmācībā nacionālā līmenī, bet ir arī labs piemērs iniciatīvai starptautiskā līmenī.